

засобами мережевого інформаційно-комунікаційного середовища. Крім того це дозволяє самостійний пошук студентами інформації на веб-сторінках та створення власних, перегляд творчих продуктів для веб-глядачів (лекцій, мастер-класів тощо), використання електронної пошти студентами, робота через особисту сторінку викладача або безпосередньо, а також робота з каталогами літератури різних бібліотек.

Третя умова – стимулювання розумової діяльності в процесі науково-дослідної та пошукової роботи.

Зазначена умова, допоможе студенту краще зрозуміти існуючі технології педагогічного процесу, усвідомлювати себе в майбутній професійній діяльності, захопитися цією справою, бути рушійною силою освітнього процесу.

Четверта умова – системне відтворення суттєвих ознак уроку фізичної культури в усіх видах навчально-професійних педагогічних практик. Зазначена умова, допоможе підготуватися не тільки теоретико-методично, а й практично до майбутнього досконалого виконання своїх специфічних, професійних функцій, покращити рівень організаційних здібностей, знизити особистісну тривожність у ролі викладача тощо.

П'ятою організаційно-педагогічною умовою є поступова адаптація до специфічних умов педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання через системне запровадження спеціальних вправ артистичної, риторичної та кінестетичної спрямованості.

Саме артистичні, риторичні та кінестетичні навички допоможуть студенту комфортно відчувати себе у майбутній професійній діяльності бути більш впевненим у налагодженні комунікаційних зв'язків з учнями, їх батьками та адміністрацією закладу, покращити рівень володіння вербальними та невербальними засобами, прищепити любов учнів до рухової діяльності та захопити їх будь-яким видом фізкультурно-оздоровчої спрямованості чи спорту.

Головні висновки. Професійна підготовка майбутнього фахівця фізичного виховання у вищій педагогічній школі являє собою процес становлення його особистості, формування компетентності, професійних компетенцій, що виступають передумовою успішної майбутньої професійної діяльності у сучасних умовах. Її змістовою основою має бути особистісно-зорієнтована та компетентнісна освітні парадигми розвитку майбутніх професіоналів. Цей процес вимагає модернізації української професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання до американської та європейській системі підготовки зазначених фахівців.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані науковцями для подальшого пошуку шляхів модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та вдосконалення відповідної моделі підготовки.

Література

1. Гринченко І. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в Європі й Україні / І. Б. Гринченко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія «Педагогіка і психологія». Зб. Статей. Випуск 35. Частина 2. Ялта: РВВ КГУ, 2012. – С. 176–184.
2. Папуча В. М. Стан та перспективи формування педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки / В. М. Папуча // Наука і вища освіта : тези доповідей учасників XVIII Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених (м. Запоріжжя, 22–23 квітня 2010 р.) : у 4 т. / Класичний приватний університет. – Запоріжжя : КПУ, 2010. – Т. 4. – С. 230.
3. Табинская С. А. Модернизация профессионально-педагогической подготовки будущих учителей физического воспитания – как стратегический шаг возрождения сферы физической культуры в условиях глобализационной неопределённости / С. А. Табинская // Гуманитарные науки в современном мире : материалы VI Международной научно-практической Интернет-конференции 30 ноября – 10 декабря 2013 / под общ. ред. М. А. Литовченко. – Тамбов : Изд-во ИП Чеснокова А. В., 2014. – С. 65–67.
4. Bouchard, C. Physical activity, fitness and health: The model and key concepts. // C. Bouchard, R.J. Shephard, T. Stephens (eds.) Physical activity, fitness and health: International proceedings and consensus statement. – Champaign, IL: Human Kinetics Publishers, 1994. – 380p.
5. Franke E. School physical education as a promoter of sport for all among the population: Paper to World Congress on Sport for all. Tampere, Finland, June 4-7, 1990. Osnabruck: Univ. of Osnabruck, 1990. – 100 p.

Безкопильний О.О.

**Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького місто Черкаси**

ПРО ЗАСТОСУВАННЯ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

У статті підкреслено, що застосування акмеологічного підходу в сучасній системі вищої фізкультурної освіти дозволить забезпечити посилення професійної мотивації, стимулювання творчого потенціалу, визначення та ефективне використання особистісних ресурсів для досягнення успіху в професійній діяльності, пов'язаній зі здоров'язбереженням учнів основної школи. Метою реалізації акмеологічного підходу є здійснення акмеолого-педагогічних впливів на студентів з тим, щоб у них сформувалася акмеологічна спрямованість особистості як базова властивість і найважливіший показник професіоналізму. Теоретичний аналіз літератури показав, що акмеологія як комплексна та інтеграційна наука, об'єктом якої є людина в динаміці її розвитку і становлення, досліджує закономірності та чинники самореалізації творчого потенціалу особистості та шляхи досягнення освітніх і професійних вершин. Впровадження цього підходу в сучасну систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури повинно сприяти формуванню кваліфікованих, компетентних і конкурентоспроможних учителів фізичної культури.

Ключові слова: акмеологічний підхід, підготовка, майбутні вчителі з фізичної культури, здоров'язбережувальна діяльність, основна школа.

Безкопильний А.А. О применении акмеологического подхода в подготовке будущих учителей физической культуры к здоровьесберегательной деятельности в основной школе

В статье подчеркивается, что применение акмеологического подхода в современной системе высшего физкультурного образования позволит повысить профессиональную мотивацию, стимулировать творческий потенциал, определить и эффективно использовать личностные ресурсы для достижения успеха в профессиональной деятельности, связанной с здоровьесбережением учащихся основной школы. Целью реализации акмеологического подхода является осуществление акмеолого-педагогических воздействий на студентов с тем, чтобы сформировать акмеологическую направленность личности как базовое свойство и важный показатель профессионализма. Теоретический анализ литературы показал, что акмеология как комплексная и интеграционная наука, объектом которой является человек в динамике ее развития и становления, исследует закономерности и факторы самореализации творческого потенциала личности и пути достижения образовательных и профессиональных вершин. Внедрение данного подхода в современную систему подготовки будущих учителей физической культуры должно способствовать формированию квалифицированных, компетентных и конкурентоспособных учителей физической культуры.

Ключові слова: акмеологический подход, подготовка, будущие учителя физической культуры, здоровьесберегающая деятельность, основная школа.

Bezcopylny O.O. On the Application of Acmeological Approach to Training Future Physical Culture Teachers for Health Preservation Activity at Secondary School. The article points out that the use of acmeological approach in the modern system of higher Physical Culture education will ensure strengthening of professional motivation, stimulating of creative potential, finding and efficient using of personal resources to achieve success in the professional activity concerning health preservation of schoolchildren. The goal of realizing acmeological approach is the implementation of pedagogical impact on students in order to form personal acmeological orientation as a basis property and the most important index of professionalism. The theoretical analysis of literature shows that acmeology, a complex and integrated science, the object of which is a man in the dynamics of his development and formation, studies the regularities and factors of self-realization of personal creative potential and the ways of achieving educational and professional heights.

The professional training of future Physical Culture teachers focuses on the result, which is the formation of pedagogues' acmeological competence to be understood as an integral readiness and ability of a mature personality to build his own professional development with a constant complication of tasks and the increased level of achievements.

Acmeological orientation of a personality of future Physical Culture teacher is a psychological basis of forming his readiness to perform his professional responsibilities efficiently and realize the principles of health preservation pedagogics in the education space of a secondary school.

The application of acmeological approach in the modern system of training future Physical Culture teachers should contribute to the formation of qualified, competent and competitive Physical Culture teachers.

Key words: acmeological approach, training, future Physical Culture teachers, health preservation activity, secondary school.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої педагогічної освіти переживає трансформаційні зміни періоду реформ, метою яких є підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів, здатних до постійного саморозвитку і професійної мобільності.

Традиційні підходи до вищої освіти, що пов'язані з «механічною» передачею знань та технологій професійної діяльності, поступово вичерпують себе, що актуалізує проблему застосування акмеологічного підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі. Однак на даному етапі розвитку суспільства акмеологічна складова системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах ще не отримала належної уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових напрямів, що дають змогу покращити підготовку майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі, науковці (Б. Г. Ананьєв, В. Н. Гладкова, Н. В. Кузьміна, В. Н. Максимова, С. Д. Пожарський та ін.) акцентують увагу на характеристиці акмеології. Виходячи з того, що акме (від гр. асте – розквіт) – ступінь зрілості, вершина зрілості, Н. Мачинська вважає, що «предметом сучасної акмеології є процес досягнення вершини майстерності у професії та творчу самореалізацію фахівця» [6, с. 55].

Різні аспекти впровадження акмеологічного підходу у вищу освіту розглядають вітчизняні (Ю. В. Драгнєв, М. Д. Дяченко, О. В. Кожедуб, О. О. Самсонова, Л. Б. Служинська та ін.) вчені.

У працях науковців (О. Ю. Ажиппо, П. Б. Джуринський, Є. А. Захаріна, Л. І. Іванова, Л. П. Суцценко, О. В. Тимошенко, Б. М. Шиян та ін.) вказується на гостру необхідність для суспільства розроблення концепції професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, здатних виконувати фізкультурно-оздоровчу, спортивно-масову й оздоровчо-розвивальну роботу у загальноосвітньому навчальному закладі, формувати здоров'язбережувальну компетентність учнів і вчителів у освітньому просторі школи.

Деяким аспектам підготовки вчителів фізичної культури присвячені праці зарубіжних дослідників (S. Ayvazo та P. Ward [7], P. Ward [10] та ін.). Проблеми здоров'язбережувальної компетентності вчителів розкривають також D. Birch [8], F. Peterson [9] та ін.

Мета роботи – розкрити можливості застосування акмеологічного підходу у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі застосування відомостей прикладної акмеології у процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі важливим є забезпечення студентів найновішими відомостями щодо педагогічних технологій формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів. Крім того,

з позицій сьогодення актуальним є розроблення та впровадження у практику підготовки майбутніх учителів фізичної культури таких форм навчання, які б сприяли саморозвитку випускника в умовах його професійної діяльності.

Впровадження акмеологічного підходу у сучасну вищу педагогічну освіту, на думку С. О. Панової, є «дієвим чинником, що забезпечує посилення професійної мотивації майбутніх учителів за рахунок розвитку їх творчого потенціалу та дозволяє виявити й плідно використати особистісні ресурси для досягнення успіху в професійній діяльності на основі формування акмеологічної спрямованості особистості» [6, с. 3].

Як зазначають В. Н. Максимова та Н. М. Полетаєва, акмеологія виступає в якості теоретико-методологічного підходу, який орієнтує на вищі досягнення в цілісному розвитку зростаючої і дорослої людини в умовах освітніх систем [4, с. 23]. На думку вчених, акмеологічний підхід передбачає комплексне вивчення людини в процесі розвитку – як індивіда, особистості, індивідуальності та суб'єкта життєдіяльності; створення педагогічних умов для мотивації успіху та творчості; організацію творчої діяльності; оцінювання якості освіти відповідно до інтегральних критеріїв саморозвитку та самовдосконалення [4, с. 24].

Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури спрямована на результат, яким є формування акмеологічної компетентності педагогів, яку слід розуміти як інтегральну готовність і здатність зрілої особистості будувати власний професійний розвиток з постійним ускладненням завдань і підвищенням рівня досягнень.

Розроблення моделі акмеологічної компетентності майбутнього вчителя фізичної культури є одним із завдань сучасної вищої педагогічної освіти, яке пов'язано з розвитком моральної самосвідомості майбутнього вчителя, зміцненням його фізичного, психічного, духовного та соціального здоров'я, позитивним ставленням до життя, довірою до людей і суспільства, а в підсумку – розвитком духовності як ціннісного компоненту акмеологічної культури педагога.

При вирішенні завдань професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури особливу увагу слід приділяти культурному розвитку, професійному зростанню та творчій самореалізації студентів.

Кожен підхід реалізується в теорії і практиці вищої освіти за допомогою певних принципів. Майбутньому вчителю важливо засвоїти принципи, на основі яких реалізуються конкретні освітні системи та технології. На думку В. Н. Максимової, акмеологічний підхід у педагогіці синтезує досягнення психолого-педагогічної та акмеологічної науки і спрямований на забезпечення якості освіти учнів [3]. В основі акмеологічного підходу до організації освітньої діяльності учнів лежить знання вчителем психологічних закономірностей пізнання і розвитку особистості в процесі навчання. Вчена виділяє такі чинники прогресивного розвитку людини в освітній діяльності, як: розвиток мотивації досягнень; розвиток потреби у творчості; розвиток потреби в самореалізації та успіху на основі власних досягнень; розвиток прагнення до саморозвитку та самовдосконалення; пріоритет духовно-моральних цінностей у життєдіяльності людини; установка на освіту як особистісну цінність [3].

Ми погоджуємося з тим, що навчання повинно починатися зі створення мотивації до навчальних досягнень, з розвитку пізнавального інтересу учнів до знань у загальноосвітньому навчальному закладі, з усвідомлення цінності знань для успішної життєвої кар'єри. Отже, пізнавальний інтерес – це головний мотив навчання, спрямований на те, щоб навчання стало добровільним для учня, бажаним і приємним заняттям. У цьому плані основне завдання вчителя фізичної культури пов'язано зі стимулюванням інтересу учнів до занять фізичною культурою.

Дослідники О. Деркач і В. Зазикін наголошують на тому, що «професіонал – це суб'єкт професійної діяльності, який має високі показники професіоналізму, самоефективності, високий професійний і соціальний статус, систему особистісної та діяльнійшої нормативної регуляції, що динамічно розвивається, постійно спрямований на саморозвиток і самовдосконалення, на особистісні та професійні досягнення» [1, с. 227].

О. С. Кузьменко вказує, що до вершин майстерності акмеологія відносить такі чинники саморуку особистості, як: суб'єктивні (мотиви, спрямованість, здібності, професійні дії та вміння), об'єктивні (середовище, яке може бути більш чи менш продуктивним), суб'єктивно-об'єктивні (пов'язані з іншими людьми) [2, с. 94].

Акмеологічна спрямованість особистості – це якісна характеристика загальної спрямованості особистості, що орієнтує людину на прогресивний розвиток (в тому числі професійний), на максимальну творчу самореалізацію, як в професійній сфері, так і в життєдіяльності в цілому. Ця якість особистості детермінує і актуалізує творчу активність людини, націлює її на самовдосконалення, самореалізацію, досягнення вершин в будь-якій діяльності. Змістовного забарвлення акмеологічної спрямованості особистості майбутнього вчителя фізичної культури надає професійна спрямованість, що пов'язує устремління, інтереси і активність студента з конкретним видом діяльності.

Науковці (С. Н. Бегідова, Л. І. Божович, В. М. Мясіщев та ін.) в акмеологічній спрямованості особистості виділяють такі компоненти, як: ціннісні орієнтації, мотиви, здібності й уміння, що забезпечують досягнення мети, прагнення до успіху (обумовлене мотивацією досягнень, прагненням до саморозвитку, готовністю до творчої взаємодії, рефлексією).

Розвиток у майбутніх учителів фізичної культури умінь самореалізуватися у процесі навчання, як особистості та як суб'єкта діяльності, обов'язково включає розвиток: інтелекту; емоційної сфери; стійкості до стресів; впевненості у собі й самосприйняття себе як майбутнього вчителя; позитивного ставлення до світу й сприйняття інших; самостійності, автономності; мотивації до самоактуалізації та самовдосконалення.

Відповідно до акмеологічного підходу студент як суб'єкт діяльності може максимально повно реалізувати себе. Тому вважаємо, що у навчально-виховному процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури варто акцентувати увагу на розвитку у студентів позиції суб'єкта діяльності, яка максимально сприятиме самореалізації майбутніх педагогів.

Для формування і розвитку акмеологічної компетентності майбутніх учителів фізичної культури потрібні наступні умови:

- наявність акмеологічної спрямованої освітнього середовища вищого навчального закладу;
- створення у вищому навчальному закладі атмосфери співпраці та інноваційного пошуку;
- створення системи підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу;
- забезпечення психолого-акмеологічного супроводу навчання розвитку акмеологічної компетентності;
- забезпечення комплексної діагностики мотивації, рівня сформованості когнітивного, процесуального, особистісного та

рефлексивного компонентів у структурі готовності.

Висновки. Акмеологічна спрямованість особистості майбутнього вчителя фізичної культури є психологічною основою становлення його готовності до якісного виконання своїх професійних обов'язків та реалізації принципів здоров'язбережувальної педагогіки в освітньому просторі загальноосвітнього навчального закладу. Учитель-професіонал – це фахівець, який оволодів високим рівнем професійної діяльності та здійснює свій індивідуальний творчий внесок у професію. Головним чинником досягнення професіоналізму вчителя є процес самовдосконалення. У процесі навчання майбутній вчитель фізичної культури повинен отримати чітке уявлення щодо сутності здоров'язбережувальної діяльності та специфіки роботи вчителя фізичної культури. Реалізація технологій акмеологічного підходу у підготовці майбутніх учителів фізичної культури до застосування здоров'язбережувальних технологій в основній школі дозволить наблизитись до вирішення фундаментальної проблеми вищої фізкультурної освіти, пов'язаної із забезпеченням їх особистісного та професійного успіху.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробленні концепції підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі.

Література

1. Деркач А. А. Акмеологические основы развития профессионала / А. А. Деркач. – М.: Изд-во Московского психолого-социального института; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. – 752 с.
2. Кузьменко О. С. Формування професійної компетентності студентів вищих навчальних закладів з позиції акмеологічного підходу / О. С. Кузьменко // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Сер. : Педагогічна. – 2013. – Вип. 19. – С. 93-96.
3. Максимова В. Н. Акмеологические технологии обучения в школе – учителю / В. Н. Максимова // Научное обеспечение системы повышения квалификации кадров. – 2010. – №2 (4). – С. 5-10.
4. Максимова В.Н. Акмеология последипломного образования педагога / В. Н. Максимова, Н. М. Полетаева. – СПб., 2004. – 225 с.
5. Мачинська Н. Деякі аспекти педагогічної акмеології / Н. Мачинська // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2011. – № 3. – С. 51-58.
6. Панова С. О. Теоретичне обґрунтування необхідності дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів математики на засадах акмеологічного підходу / С. О. Панова // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – № 2. – С. 104-109.
7. Ayvazo S. Pedagogical content knowledge of experienced teachers in physical education: functional analysis of adaptations / S. Ayvazo, P. Ward // Research quarterly for exercise and sport. – 2011. – №82(4). – P. 84-91.
8. Birch D. What do master teachers consider important in professional preparation for school health education / D. Birch, C. Duplaga, D. Seabert, K. Wilbur // The Journal of school health. – 2001. – № 75(4). – P. 56-60.
9. Peterson F. Enhancing teacher health literacy in school health promotion: a vision for the new millennium / F. Peterson, R. Cooper, J. Laird // The Journal of school health. 2001. – № 71(4). – P. 44.
10. Ward P. Effects of improving teachers' content knowledge on teaching and student learning in physical education / P. Ward, I. Kim and others // Research quarterly for exercise and sport. – 2015. – №86 (2). – P. 9-15.

Бессарабова Олена Вікторівна
Запорізький національний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ГРИ В КОРЕКЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛАБОЗОРИХ ДІТЕЙ

У статті, на основі теоретичного аналізу психолого-педагогічного змісту гри, розкрито її корекційний потенціал щодо розвитку пізнавальної діяльності слабозорих дітей. Встановлено, що дидактичні можливості гри полегшують входження дитини у світ знань, збагнення нею основ наук, прилучення до соціокультурної спадщини. Гра є джерелом духовного збагачення, умовою для психічного та фізичного розвитку дитини, яка органічно вписується в спосіб її життя.

Ключові слова: гра, ігрова діяльність, пізнавальна діяльність, діти, дидактичні ігри, рухливі ігри, сюжетно-рольові ігри, педагогічний потенціал.

Бессарабова Е.В. Теоретические основы применения игры в коррекции познавательной деятельности слабовидящих детей. В статье, на основе теоретического анализа психолого-педагогического содержания игры, раскрыто ее коррекционный потенциал для развития познавательной деятельности слабовидящих детей. Установлено, что дидактические возможности игры облегчают входение ребенка в мир знаний, постижения им основ наук, приобщение к социокультурному наследию. Игра является источником духовного обогащения, условием для психического и физического развития ребенка, которое органично вписывается в образ его жизни.

Ключевые слова: игра, игровая деятельность, познавательная деятельность, дети, дидактические игры, подвижные игры, сюжетно-ролевые игры, педагогический потенциал.

Bessarabova O.V. Theoretical bases of using game in correction of cognitive activity of visually impaired children. The article, on the base of theoretical analysis of psychological and pedagogical content of the game, reveals the correctional potential of the game in development of cognitive activity of visually impaired children. Among visually impaired children the gaming activity is forming slower than among children with good vision. Therefore, the definition of pedagogical and correctional capabilities of the game will facilitate the development of ways to improve the cognitive activity of visually impaired children. Correctional and pedagogical potential of game for